

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1883. Första Kammaren. N:o 36.

Onsdagen den 9 Maj.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollen för den 2 i denna månad.

Upplästes och godkändes Stats-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrivelser:

N:o 24, angående ändring i villkoren för återbetalning af det till Kinda kanals aktiebolag beviljade statslån m. m.;

N:o 25, angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar; och

N:o 26, angående de i 63 § Regeringsformen föreskrifna kreditivsummor.

Anmälles och bordlades:

Stats-Utskottets utlåtande N:o 43, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående öfverlåtande på Vesterviks stad af lägenheten Stegeholm eller Slottsholmen i Lofta socken och Tjusts härad af Kalmar län; samt

Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 9, angående bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter.

Föredrogs å nyo och bifölls Bevillnings-Utskottets den 5 och 7 innevarande Maj bordlagda betänkande N:o 8, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition om ändring i Kongl. kungörelsen angående

ende kurhusafgiftens upphörande och införande af en allmän sjukvårdsafgift den 26 Augusti 1873.

*Förslag till
förordning
angående
lapparne.*

Föredrogs å nyo Lag-Utskottets den 5 och 7 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 38, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning rörande de lappar, som med renar flytta emellan de förenade konungarikena Sverige och Norge.

Herr Nyström: Jag anhåller, att föredragningen i år liksom i fjor måtte börja med 9 § samt att förslaget i öfrigt måtte paragrafvis diskuteras och afgöras.

På gjord proposition beslöts att utlåtandet skulle företagas till afgörande sålunda, att den föreslagna förordningen först skulle förekomma och bland dess särskilda paragrafer den 9 före de öfriga, samt att Utskottets hemställan skulle föredragas sist.

Den föreslagna förordningens rubrik.

Godkändes.

9 §.

1 momentet.

Godkändes.

2 momentet.

Herr Nyström: Detta moment är väl icke det, som jag anser vara det viktigaste, ehuru det är af mycket stor betydelse; utan det är egentligen det fjerde momentet som jag ville fästa mig vid, men båda stå de i så nära samband med hvarandra, att jag är tvungen att taga såväl dem som för öfrigt hela lagen i allmänhet uti öfvervägande. Jag skall försöka att endast i korthet framhålla de hufvudsakligaste anmärkningar, som jag har emot förslaget, enär jag förra året mera speciellt granskade detsamma,

Jag hoppas, mine herrar, att denna fråga, som nu synes efter Lag-Utskottets åsigt hafva blifvit betydligt inskränkt — då Utskottet icke behagat yttra sig något mera i hufvudsak utan endast i afseende på de ändringar, som blifvit sedan sista riksdagen föreslagne — icke måtte af Eder anses derigenom hafva blifvit så liten och obetydlig, att vi här skola lemna hufvudpunkterna å sido. Det är ju en stor fråga; ja, fullt ut jemförlig med hvilken annan stor fråga, som vi förehafva vid denna riksdag, och det oaktadt de så kallade stora frågorna äro de största omhvälfningsfrågor, som sedan ett halft sekel tillbaka förevarit.

Den fråga, som lapplagen innehåller, rörer lika mycket de in-

ternationella som de inhemska förhållandena och måste egnas all möjlig uppmärksamhet. Om vi nu, genom ett förhastadt antagande af denna lag, skulle besluta något, som skulle förorsaka stora olägenheter för lapparna och bereda deras undergång, vore det väl något, hvartill ingen af oss kan vilja bidraga!

*Förslag till
förordning
angående
lapparne.
(Forts.)*

Jag ber därför, mine herrar, att ni icke måtte fästa så ringa afseende vid min svaga röst, att den icke skall kunna, i hvad skäligt är, inverka på Edert blifvande beslut. Äfven om jag blott blifver "en ropandes röst i öknen", kan jag icke underlåta att än i dag fortsätta med mina anmärkningar emot denna lag. Jag har mycket noga studerat den sedan sista riksdagen och allt mer och mer kommit till den åsigt, att lagen rent af är olycksbringande och kan icke blifva annat än i högsta grad farlig.

Det hade varit önskligt, att Lag-Utskottet med sina skarpa jurister och andra förmågor, som der finnas, något grundligare ingått i ett bedömande af denna fråga i sin helhet, så att Lag-Utskottet icke blott skulle hafva fäst sig vid anmärkningarne mot förslaget till de senare förändringarne, som blifvit ifrågasatta, utan att Utskottet, såsom sagdt, skulle hafva ingått i ett bedömande af hela frågan. Jag tror, att Riksdagen med remissen af den Kongl. propositionen äfven afsett detta, ty icke var det med något undantag som denna lag remitterades utan för att af Lag-Utskottet bedömas i sin helhet. När sådant icke skett, skulle jag anse mig hafva fulla skäl att yrka återremiss; men då de stora frågorna i denna Riksdagens sista timme icke tillåta någon behandling med återremiss, måste jag göra de anmärkningar, som jag har att framställa både emot lagen i dess helhet och mot förändringarne.

När denna fråga förevar år 1871, föreslogs ungefär detsamma som nu, men förslaget var då i många fall till och med bättre än det nu är. Dock afslogs det i Andra Kammaren. Här voro icke många röster emot det; det var ungefär en sjettedel af Kammarens närvarande ledamöter, som röstade mot detsamma; men det var dock röster, som talade med befogenhet.

Vid sista riksdagen bifölls, såsom vi veta, frågan, men då hade motståndarnes antal här stigit till mer än en fjerdedel af Kammarens ledamöter. I Andra Kammaren bifölls frågan jemväl; men, såsom jag tror, mycket af en särskild orsak. Jag har full anledning att tro, och vet med säkerhet, att vid ett det mäktiga landtmannapartiets sammanträde, der man öfverlade om frågans blifvande utgång, var det en ledamot af detta parti, som föreslog, att, då man gått emot regeringen i afseende på in-teckningsgarantilagen, man icke skulle göra det i lapplagen; och det blef det mäktiga partiets beslut.

Nu önskade jag, mine herrar, att ni måtte sätta Eder in i frågan litet mer än kanske en del af Eder hittills gjort och sedan dömma derefter. Det hade också varit önskligt, att icke denna viktiga fråga kommit före i riksdagens sista timme, sedan de andra stora frågorna rent af bortskjutit densamma, och då äfven

Förslag till
förordning
angående
lapparne.
(Forts.)

Kammarens ledamöter skulle hafva haft tillfälle att sätta sig in i densamma.

Det har varit ett olyckligt öde med lapparne, — detta folk som varit vårt lands förste inbyggare, — att de blifvit undanträngde, ända till dess att de finnas endast på fjellen. Nu då det är fråga om deras vara eller icke vara, undanskjuter man denna fråga till riksdagens sista timme. Så har det skett alla riksdagar och så äfven nu.

De ändringar, som skett i lagen, äro, efter mitt förmenande vida öfvervägande *mot* lapparnes fördel än till gagn för dem; det skall jag något längre fram söka ådagalägga.

Behovvet af denna så kallade lapp-lag är, efter min tanke, icke så fullständigt ådagalagdt som det borde vara; åtminstone är behovvet icke så stort, att icke frågan kan hvila ett eller annat år. Detta ådagalägges nogsammt derigenom att enligt de uppgifter som förra året i den Kongl. propositionen omnämndes hafva lemnats från Norge, visas, att under de 6 föregående åren det icke varit mer än 7 klagomål i medeltal om året från lapparnes sida, men deremot 40 från den fasta befolkningen. Det visar sig sålunda nu, att det icke egentligen är för lapparnes skull, som vi antaga denna lag, utan det är för den norska fasta befolkningens skull. Till ytterligare bevis derpå vill jag påpeka, att initiativet till denna lag framkommit från Norge, icke från Sverige.

1871 års förslag afslogs i Andra Kammaren hufvudsakligen på grund af fjerde momentet i föreliggande paragraf. Men detta fjerde moment hade då icke fått den betydelse och de svårigheter för lapparne som det nu har. Momentet innehöll då icke någon bestämmelse om kilometerberäkning vid afstånden. Det innehöll som följer:

“Sker skada å utmark, som ej ofvan är omnämnd, så att jordens egare eller innehafvare derigenom kommer att sakna erforderligt bete för sina hemdjur, ersättes skadan efter här ofvan bestämda grunder. Dessutom skall, hvad särskildt angår Tromsö amt i Norge, gälla, att ersättningsskyldighet ej eger rum om renar komma in och beta å sådan utmark under tiden före den 8 Juli hvarje år, när denna förmån af lapparna ej begagnas sålunda, att någon jordegare eller innehafvare derigenom i väsentlig mån betungas“.

Nu föreliggande bestämmelse i 4:de punkten säger, att de skola freda från den 1 till den 8 Juli på 3 kilometers afstånd från jordegarens eller brukarens fasta bostad och derefter under hela sommaren på 6 kilometers afstånd från hvarje fast boning. Således är det något mer än en $\frac{1}{2}$ mils radie, som skall fredas. Denna bestämmelse har tillkommit — märk det noga — icke på grund af någon den internationella lappkomiténs framställning, utan den har tillkommit sedermera; — jag vet icke bestämdt, om initiativet tagits från norske eller svenske Justitieministern, men jag tror det förra. Aldrig hafva lapparne vid lappkomiténs sammanträden blifvit hörde om denna bestämmelse angående kilometerbestämningen.

Detta kunde de så mycket mindre, som komitén sammanvar långt innan denna bestämmelse kom i fråga.

Men detta är dock en bestämmelse, som är den allra värsta i hela förslaget och som ensam borde verka att det blefve afslaget. Om herrarne behagade på kartan öfver Tromsö amt afsätta 6 kilometers afstånd från hvarje fast boning, så skulle det visa sig att alla öarna inom samma amt försvinna med undantag af någon liten bit på de allra största, och då lapparna hafva der haft bete för ända till 4,000 renar vissa år, så är det ju klart, att detta äfven försvinner. Samma är förhållandet med 10:de distriktet och flera andra.

Jag tror icke, att herrarne satt sig in i detta förhållande, och jag betviflar, att Lag-Utskottet ens betraktat kartan; i alla fall har det icke satt sig så in i saken som Utskottet bort. Jag anser därför att dessa bestämmelser äro alldeles orimliga och att de icke böra antagas vid denna riksdag.

Förra året yttrade jag mig, liksom många andra, om den föreslagna gemensamma ansvarigheten. Det är också en bestämmelse, som icke är med svensk lag förenlig. Den kommer icke att verka till något annat än svårigheter och många orättsvisor.

En föreskrift säger ju nu, att regeringen kan bestämma distriktet och på kartan äro de utmärkta ibland till 6 å 8 miles längd och ett par miles bredd. Dessa distrikt innefatta till största delen fjelltrakter, men äfven till någon del dalar, och gå möjligen äfven ned till stränderna. På hvar och ett af dessa distrikt blifver bete anvisadt åt t. ex. 20 å 30 familjer, som kunna hafva sammanlagdt ända till 10 å 15 tusen renar. Dessa skola hafva förmän och vaktare för sina renhjordar. Men vi skola tänka oss hvarthän lagens bestämmelser komma att leda. Sker det skada så till vida, att en af dessa tusentals renar kommer in på det fridlysta området, och gör en skada af endast 50 öres värde, så kan den enskilde genast påkalla syn af länsmannen med nämndemän, hvilka alla med ganska höga ersättningsbelopp skola godtgöras af den tappande parten. Och följderna blir att *distriktet* får svara för det förfång som sålunda gjorts.

För att tillmötesgå norrmännen ännu vidare, har det genom de sista ändringarna föreslagits, att amtmanen eger att, genast sedan dom i målet fallit eller förlikning träffats, från Konungens Befallningshafvande requirera de utdömda medlen, hvilka derefter helt enkelt sättas upp på debetsedlarne för de lappar, som varit inom distriktet, med rättighet för Sverige att återfå beloppet så godt det kan af lapparne, antingen genom godvillig betalning eller utmätning. Sistnämnda bestämmelse vill jag icke klandra från lapparnes synpunkt; ty det är naturligtvis bättre att det utdömda beloppet uttages på detta sätt, än om det skulle tagas tidtals genom utmätningsmännens åtgärder, hvilket alltid skulle blifva dyrbarare. Men detta är dock en afgjord fördel för norrmännen, hvartill för oss icke finnes någon motsvarighet.

Jag sade att, enligt min tanke, lagen om gemensamt ansvar är alldeles orimlig, så att ingen af Eder, mine herrar, skulle vilja

*Förslag till
förordning
angående
lapparne.
(Forts.)*

*Förslag till
förordning
angående
lapparne.
Forts.)*

antaga densamma, om den gälde oss. Vi skola tänka oss, att vi bo inom en större by, der det finnes 20, ända till 50 grannar. Om en låter sitt djur af försumlighet eller andra orsaker komma öfver på en angränsande bys område; då skall detta skadeersättningsbelopp sedermera utgå af hela byn, hvars delegare få det på sina debetsedlar.

Jag hemställer, huruvida detta kan på något sätt vara rimligt och rättvist! Den bäste blir straffad lika med den försumlige!

Nu är också i den nya lagen den bestämmelse borttagen, som fans i fjorårets förslag, den nemligen att de oskyldige skulle ega att söka åter af inom distriktet varande skyldige hvad de oskyldigt fått betala för skedd skada. Detta är derhän förändradt, att de lappar, som blifvit till ansvarighet för inträffad skada dömda, inom två år, efter det skadan skedde, endast ega väcka talan om återgåldande mot andra lappar eller andra djuregere. Således kan den inom distriktet vårdslöse och försumlige gå fri, men den som gjort allt till för att undvika skadegörelse blifva straffad lika med den försumlige.

Jag vill äfven fästa herrarnes uppmärksamhet vid en annan punkt i lagförslaget, och det är förmännens rätt att ingå förlikning utan särskildt bemyndigande. Finnes det i svensk lag någonting liknande, någonting som gifver anledning till något sådant? Att sätta ut i författningen att förmännen skola ega ingå förlikning och derigenom gifva åt dem en fullmakt för de andres räkning är så mycket mer olämpligt, som förmännen komma att bestå af personer, okunnige om rättegångar och allt dylikt. För öfrigt är det ju omöjligt för dessa förmän att så noggrant känna sina vidlyftiga distrikt, att de kunna taga reda på och stämma in dem, som förorsakat skada, samt mot dem anställa rättegång. Jag anser således att denna bestämmelse icke kan vara riktig och bör derföre ej komma i fråga. Uppstår rättegång, bör väl äfven i detta fall den filltalade hafva rättighet att bemyndiga den, som han anser duglig att utföra svaromålet.

Det är en annan vigtig sak, man äfven bör lägga märke till och det är att, då alltför många familjer anmält sig till erhållande af betesrätt för sina renar på ett distrikt, en del kan hänvisas på ett annat för dem möjligen obekant distrikt, der de således få nöjas med de åtgärder, som vidtagits af förmännen i det distriktet i afseende t. ex. på en ingången förlikning, oaktadt de aldrig deltagit i valet af samma förmän.

Man skulle ha väntat sig att reciprocitetsgrundsatsen bibehållits, men huru har man gjort i denna lag? Lagförslagets 30 § om att lagen skall gälla blott för 15 år, innefattar icke någon egentlig fördel för den lappska befolkningen, då den antagligen kommer att under denna tid blifva förminskad, undanträngd till öde sträckor, till fjelltrakter, derifrån den icke kan taga ens så pass bränsle att den kan uppehålla sig. Är det då nödvändigt att ställa så till? Nej! Har man till exempel iakttagit reciprocitet vid frågors behandling? När det för Norge kan gå med stor skyndsamhet att få ut ersättning för skedd skada och det ej behöfver

bevisas hvem som eger renarne, så undantages just å vår sida den paragraf, som möjligen skulle visa reciprocitet för oss i det fallet. Det står nemligen i § 4 att ersättning i Sverige skall behandlas enligt svensk lag. Och då nu endast ett ting om året hålles, så kunna vi tänka oss, att det dröjer i många år, innan en rättegång blir afgjord, om skada sker af norsk lapp derigenom att han antingen tager för mycket skog från nybyggarna under vintern, eller låter sina renar göra skada på den fasta befolkningens höhässjor eller dylikt. I flera andra fall är denna jemlikhet mellan Norge och Sverige så illa tillgodosedd att jag skulle kunna uppvisa minst 10 fall, der det icke finnes någon motsvarighet mellan de båda länderna, och hvad vinna vi då genom att antaga denna lag? Kunna vi vinna att det blir mindre än sju klagomål af lappar årligen, hvilket det varit i medeltal förut? Nej, många fler torde inträffa. Hvad vinna vi genom att afstå våra rättigheter? Vi tillåta genom bestämmelserna i lagen att norska regeringen får inskränka det ena området efter det andra. Den distriktsindelning, som enligt kartan framlagts från Norge, utmärker tydligt att meningen är att göra sig af med lapparne från öarne, der de förut haft betesrätt, och jag förklarar och skulle kunna styrka att lapparne icke skola få kvar ens hälften af den betesjord, som fins i Tromsö amt, om distrikten skola bestämmas, som denna lag antyder och om hvarje fastboende skall fredas från intrång på 6 kilometers afstånd. Bevisningsskyldigheten, sade jag, är borttagen för Norge och det lærer icke kunna bestridas. Den bofaste kommer fram och säger: "Här har en ren gjort skada, genom att trampa eller beta på min mark, och utan någon bevisning om hvem som eger renen, utdöma synemännen skadan att utgå utaf dem, som anvisats bete på distriktet. Om lappen vill söka återvinna hvad han för den felände ålagts gälda tillkommer kommunen hela bevisningsskyldigheten. Det blir således äfven en dubbel rättegång om det som egentligen är samma sak, hvilket skulle undsluppits om det gått såsom hittills att norrmännen fått bevisa, liksom våra fastboende få bevisa, när skada skett och af hvilken.

I 1751 års kodicill förekommer icke att lapparne skulle belastas med ersättningar till följd af sådana syner som ske genom skada försorskad af renar. Jag vill icke klandra den nya bestämmelsen i detta fall, men jag anser det högst olyckligt att det derigenom uppkommer så stora kostnader. De skadeersättningar, som i anledning af ofvannämnda klagomål utdömts, uppgingo icke till mera årligen än i medeltal 31 kronor, som den fasta befolkningen ålades att betala till lapparne, och något öfver 200 kronor, som den lappska befolkningen ålades betala till den fasta. Det är derföre icke af någon nödvändighet att ändra denna lag så genomgripande, som nu är i fråga. Jag tror till och med att det, såsom den allra första internationella komitén hade sig uppdraget, hade varit rättare att icke föreslå en helt och hållet ny lag, utan endast göra jemkningar i 1751 års kodicill. I det fallet och på det sättet tror jag att frågan lösts på ett mera rättvist sätt. Enligt 1751 års traktat och den deri intagna kodicillen hafva lapparne fullt samma

*Förslag till
förordning
angående
lapparne.
(Forts.)*

Förslag till
förordning
angående
lapparne.
(Forts.)

rätt som alla andra rikets undersåtar att för sig och sina renars uppehållande begagna land och strand å ömse sidor om riksgränsen. Detta land, som de besutit från uråldriga tider, detta land tillhör dem således lika mycket som den fasta befolkningen, och borde icke på något sätt inkräktats, utan att lapparnes servitutsrätt till bete och nödig skog bibehållits. Detta land har dock såväl af svenska staten, som af norska regeringen inkräktats. Nu skola de arma lapparne drifvas upp på fjellens toppar, knappt med rättighet att taga nödigt bränsle till att värma sina frusna händer. Tro herrarne då att lapparne äro villige att antaga detta förslag? Jag har visserligen af min länskamrat här i Kammaren hört att de i den nordligaste lappmarken i Sverige skulle vara villige att ingå på lagen, men jag har äfven hört annat, och, utan att hafva kännedom om hvem som är upphofsmannen, skall jag be att få uppläsa hvad som skrefs från Tromsö till redaktionen af tidningen Norrbottens-Kuriren den 31 Juli förlidet år, nemligen:

“Man måste tyvärr medgifva att det ofta går helt annorlunda i i denna värld än man tror. Jag har i många, långa år väntat och och längtat efter en förändring till det bättre i förhållandena mellan lappar och bofasta i Norge. Huru långt hafva vi nu kommit? Jo, tyvärr så långt att vi vunnit motsatsen af våra önskingar! Vi hafva sett förslaget till den lag, hvarefter dessa arma menniskor skulle behandlas, nu sedan man först har sålt deras gamla egor till egendomsegare för en spottstyfver, och dessa i sin tur till andra, som fördrifvit och utträngt lapparne från det ena stället efter det andra. Nu lägger man med detta förslag om det blir lag, slutstenen till lapparnes totala undergång. Nu kan man med skäl säga att norskarnes mening är klar, nu vet man hvart de vilja komma.

Bortsett från alla vridningar och hakar och slikt, så är ju dock paragrafen om huru långt lapparne skola hålla sig ifrån de bofaste alldeles omöjlig att efterlefva — 6 kilometers afstånd! Jag har delvis öfversatt lagförslaget för lapparne, hvarvid många af dem sagt: “Blir detta lag så är det slut med oss på långt kortare tid än femton år.” Den som känner till förhållandena här kan säkert intyga att en femtedel af femton år är alldeles nog för att blifva lapparne qvitt, och då har man vunnit afsigten med lagförslaget. Det ser mörkt och illa ut för detta folk, hvilket snart sagdt hvar man vill hafva ur vägen undantagandes när man har något att sälja till eller köpa af det. Men vi hoppas att försynen skall på ett eller annat sätt hjälpa dem. Inte kan sådant få ske i vår tid, då så mycket talas och bråkas om folkfrihet. Lapparne äro ju också en del af detta folk och hafva god och gammal rätt.”

Mine herrar! Jag skall nu icke vidare för denna stund upptaga Kammarens tid, utan *då* nu den inhemska lappkomiténs blifvande förslag, enligt mitt förmenande, bör pröfvas samtidigt med den internationella lagens antagande — emedan samma förslag antagligen kommer att hafva, såsom två af Högsta Domstolens ledamöter jemväl antagit, så stor beröring med den internationella lapplagen, att det ovilkorligen är skadligt att afgöra den, innan åtminstone berörda

förslag blifver synligt, — då vidare Lag-Utskottet, enligt min uppfattning, icke, som sig bort, afgifvit utlåtande om förslaget i sin helhet, utan helt varsamt blott yttrat sig om de nu föreslagna ändringarna, samt ansett förslaget i dess helhet vanskligt; då vidare Riksdagens andra stora frågor säkert skulle undantränga förevarande fråga, och det antagligen icke är en tiondedel af Riksdagens ledamöter, som haft tillfälle att, så noga som sig borde, sätta sig in i denna fråga, för att kunna med säkerhet antaga lagen och då slutligen norska Stortinget icke dragit i betänkande att, ehuru Riksdagen här biföll förra årets förslag, för inhemtande af några upplysningar, icke antaga förslaget, så att hela frågan då förföll, och vi hafva ännu mycket större anledning i våra stora frågor afgörande och deri, att den inhemska lappkomiténs förslag först bör blifva känt, att nu, åtminstone för ett år, uppskjuta den slutliga behandlingen af denna fråga, så ber och hemställer jag att herrarne för närvarande måtte afslå icke blott denna punkt, utan äfven hela förslaget.

Förslag till förordning angående lapparne.
(Forts.)

Herr Bergström: Den förste ärade talaren har mycket klandrat den varsamhet, som Lag-Utskottet iakttagit derutinnan, att Lag-Utskottet icke underkastat den Kongl. propositionen en vidsträcktare pröfning, än hvad angår de delar, som innefatta olika bestämmelser mot den proposition, som framlades vid sistlidet års riksdag. För min del kan jag icke finna annat än att det hade varit mindre grannliga mot denna Kammare och mot Riksdagen i dess helhet att ånyo upptaga frågan till handläggning i dess hela vidd, då, såsom bekant, Riksdagen år 1882 godkände det Särskilda Utskottets förslag, och således, om frågan icke blifvit uppskjuten i Norge förslaget blifvit lag. Nu utmärker den ärade talarens uppfattning, som föranledt honom att rifva upp alla förut afgjorda tvistepunkter, en stor tighet mot grundsatser, men jag förmodar att denna Kammare också är lika trogen de åsikter, som hystes af densamma 1882, och då Kammarens personal icke undergått någon förändring, så torde hans bemödanden, så aktningsvärda de må vara, säkerligen icke leda till någon påföljd.

Hvad nu sjelfva ändringarne angår, så har han helt obetydligt yttrat sig om dem, utan hufvudsakligen upptagit gamla tvistepunkter. Han har till och med försökt vädja till lidelserna, då han antydte, att svenska folket skulle vara ett lydfolk under Norge, men jag är viss på, att sådana yttranden icke finna någon resonansbotten i denna högt ärade Kammare. Ärendet är grannliga och ömtåligt, men jag vågar försäkra att Lag-Utskottet, lika mycket som särskilda Utskottet, varit månt om lapparnes rätt. Då frågan gäller skilda åsikter hos två sjelfständiga folk, kan icke det ena ensamt drifva sin vilja igenom. Här är således fullt utrymme för eftergifter å ömse sidor. Jag tror derföre, att det vore högeligen önskvärdt, att Kammaren vidhölle sitt vid förra riksdagen fattade beslut och äfven antoge de ändringar, som nu föreslagits och hvilka, så vidt jag kan förstå, icke kunna lända lapparne till ringaste skada.

*Förslag till
förordning
angående
lapparne.
(Forts.)*

Enligt de underrättelser jag fått från Norge, har Konstitutionskomitén, som har att behandla en likadan Kongl. proposition derstädes enhälligt tillstyrkt bifall till densamma, och det är antagligt att dess utlåtande blir refererad i Stortinget före Pingst. All utsigt förefinnes, att utlåtandet blir bifallet först i Odelstinget och sedan i Lagtinget. Då är ett urgammalt tvisteämne undanskaffadt, åtminstone för så lång tid, som lagen afses att vara gällande. Det är på dessa grunder jag bestrider bifall till hvad den siste ärade talaren yrkat och hemställer om bifall till Lag-Utskottets förslag.

Herr Statsrådet von Steyern: Hänförande mig till hvad Lag-Utskottets ordförande nyss har yttrat, skall jag inskränka mitt svar på den förste talarens anförande till de anmärkningar, som röra den del af förslaget, som i den nuvarande Kongl. propositionen blifvit ändrad och således är af olika lydelse mot föregående års förslag.

Dessa anmärkningar gälde hufvudsakligen 9 § 4 mom., som handlar om betesrätt på utmark. På det att Kammaren måtte lättare uppfatta, hvori den gjorda ändringen består, ber jag att få göra en kort sammanfattning af hvad lagen i dess nuvarande skick stadgar om betesrätt på utmark — i synnerhet som talarens framställning i denna del var högst origtig och vilseledande.

Lagen utgår från den grundsats, att den, som eger utmarken, skall hafva rättighet att der få bete om sommaren för sina egna hemdjur. Allt det öfriga är upplåtet till bete åt lapparne. Denna grundsats är i författningen uttryckt i följande ordalag: "Skada å utmark, som ej ofvan är omnämnd, ersättes jemväl efter ofvan stadgade grunder, dock endast i det fall, att jordens egare eller innehafvare genom densamma kommit i saknad af erforderligt bete för sina hemdjur". Det är en grundsats, hvars rättighet i teorien väl ingen lär bestrida, och som i tillämpningen har den påföljd, att allra största delen af utmarkerna upplåtits åt lapparne. Men man har påstått, att denna grundsats skulle vara svår att tillämpa; att det ofta skulle komma i fråga, att renarna gjorde skada på de marker, der de bofaste borde uteslutande få beta sin boskap, och att det skulle vara svårt att bestämma skadans storlek. Det är visserligen sant, att åtskilliga svårigheter skulle uppstå, ifall lapparnes flyttningar finge fortgå på samma rätt som hittills, om det skulle tillåtas att vissa distrikt blefve öfverfyllda, under det att andra voro jemförelsevis tomma. Ty om ett distrikt är öfverfyldt, kan man lätt tänka sig, att renarne tränga ned på de bofastes område och göra skada. Men efter den nya lagen skulle detta förhållande icke få fortvara. De delar af Tromsö amt, som äro passande till renbetesmarker, äro, såsom redan under förra riksdagen upplystes, undersökta, kartlagda och uppskattade, och denna uppskattning har gifvit vid handen, att på dessa renbetesmarker kan födas ett antal renar, som med 50 procent öfverskjuter det nuvarande. På dessa trakter skulle lapparna af amt-mannen fördelas så, att trängsel icke komme att uppstå på något

håll. Om nu lapparna hålla sig på dessa trakter, kan det icke ifrågakomma, att skadeersättning behöfver utgifvas till de bofaste, derför att desse lidit brist på bete för sina djur. Ty dessa renbetesmarker äro så högt belägna och så långt från de bebyggda gårdarna, att det i allmänhet icke vore någon fördel för de bofaste att drifva sin boskap dit. Lagen hvilat alltså på den grund, att man bör skilja de bofaste och lapparne så mycket som möjligt med afseende på betesplatser från hvarandra för att förekomma kollisioner dem emellan.

*Förslag till
föreskrift
angående
lapparne.
(Forts.)*

Jag sade, att i allmänhet de bofaste icke behöfva anlita renbetesmarkerna för sina hemdjur. Men det gifves dock undantag. I vissa delar af Tromsö amt, i Målselven och Bardo härad, hafva de bofaste tagit sig före, att uppe i den högre utmarken, in på de marker, som borde vara upplättna till renbete, uppföra sätrar, der de hålla sin boskap om somrarne. Om nu förslaget icke innehölle någon annan regel än den, att lapparne skulle vara skyldige att ersätta den skada, som uppstode derigenom, att de bofaste finge brist på bete för sina hemdjur, kunde det hända, att de bofaste icke brydde sig om att använda betet närmast omkring sina gårdar, utan drefve sin boskap till sätrarne, med anspråk på att äfven omkring dessa hafva samma skydd för bete, som lagen afser att gifva dem med afseende på deras hemmarker. Det är för att förekomma detta, som i lagen intagits den af Herr Nyström klandrade föreskrift, att på ett afstånd af 6 kilometer eller derutöfver från de bofastes bostäder lapparne hafva rättighet att beta utan all slags ersättningsskyldighet. Då sätrarne i allmänhet äro belägna på 5 till 10 kilometer från gårdarne, komma de flesta sätrarna inom det område, som man sökt uteslutande bevara åt lapparne. Det är alldeles icke, såsom Herr Nyström sökt göra troligt, förbjudet för lapparna att beta närmare än 6 kilometer från de fasta bostäderna, eller att gå så nära dessa, som de vilja, men de riskera att, om de bofaste derigenom lida brist på bete, få ersätta skadan; bortom denna gräns åter få lapparna beta så mycket de vilja utan ersättningsskyldighet.

Här uppstår emellertid en fråga, som gifvit närmaste anledning till den ändring, som sedan sista riksdagen är gjord i paragrafen. Erbjudas dessa renbetesmarker, under hela den tid, lapparne ega vistas i Norge, tillräckligt bete åt renarna, så att lapparna icke blifva rent af *tvungna* att draga sig ned till bygden med risk att åstadkomma skada för de bofaste. Det är visserligen förhållandet under första veckorna efter lapparnas ankomst att gräset uppe på högfjellen icke är så utveckladt, att icke lapparne behöfva anlita betet på de bofastes hemmark. Men detta har lagen också förutsett, då den tillåter att under viss tid — enligt det i fjor framlagda förslaget intill den 8 Juli — lapparne skola få beta tillsammans med de bofaste utan att ersätta någon skada, derest de ej kastat sig öfver en enda jordegares område särskildt med ett stort antal renar i stället för att fördela dessa någorlunda jemnt mellan jordegarne. Det är klart, att en sådan bestämmelse, hvarigenom lapparne och de bofaste skulle få beta

*Förslag till
förordning
angående
lapparne.
(Forts.)*

längre tid tillsammans, alldeles invid de senares husknutar, måste blifva synnerligen betungande för de bofaste. Den knappa tillgången på bete för hemdjuren komme att ytterligare afknappas. Dessutom uppgifves det, att dessa icke trifvas tillsammans med lapparnas renar, och slutligen skulle stora svårigheter uppstå för de bofaste att skydda åker och äng under den tid de hade renarne i sin omedelbara närhet. Derför har också Tromsö amtförman-skap och häradsstyrelserna i Tromsö amt uttalat den bestämda önskan att en ändring måtte ske i tidsbestämmelsen 8 Juli. Amt-förmanskapet har tillsatt en komité för att bereda frågan, och denna komité yttrar: "mest trängande nödvändigt är att tidsgrän-sen 8 Juli i § 9 mom. 4 förändras. Blifver den nämnda terminen gällande lag, skall derigenom vållas de bofaste oersättlig skada ej allenast undantagsvis utan på hela sträckor, då man skulle sakna nödigt bete för sina kreatur. Komiténs ledamöter äro alla ense om att denna tidsgräns bör bestämmas till den 15 Juni. Dock tro fem af komiténs sex medlemmar, att den i nödfall kan utsträc-kat till den 24 Juni, om detta skulle visa sig oundgängligen nöd-vändigt för att få lagen till stånd, men under ingen omständig-het längre.

Deri instämde amtförmanskapet och häradsstyrelserna. När nu Stortinget yttrat sin önskan att få höra dessa kommunalrepresenta-tioners mening, är det allt skäl att antaga, att Stortinget kommer att fästa stort afseende vid densamma, isynnerhet då den är uttryckt i så starka ordalag. Man har derför ansett, att från svensk sida borde medgifvas någon jemkning i detta fall, men hvarken till den 15 eller ens till den 24 Juni utan blott till den 1 Juli, det vill säga en vecka, och detta endast mot vederlag. Vederlaget består deri, att det område intill 6 kilometer från gårdarna, der lapparne och de bofaste skulle före den 1 Juli beta tillsammans under den påföljande veckan, delas i 2 delar, så att på betesmarker, belägna från 3 till 6 kilo-meter från de bofastes bostäder, lapparne skulle få beta utan ersätt-ningsskyldighet, men för bete å det återstående området, intill 3 kilo-meter, vara, i fall de der betade, underkastade den större skadeersätt-ningsskyldighet som i allmänhet gäller enligt momentets första punkt. Man vill således äfven här tillämpa den princip, på hvilken lagen om betesrätt i öfrigt hvilar, nemligen att man skiljer lapparne och de bofaste så mycket som möjligt från hvarandra; men man för-bjuder ingalunda lapparne att under denna vecka närma sig på mindre än 3 kilometers afstånd från de bofastes bostäder, man allenast lockar dem att hålla sig längre bort med utsigten att då slippa betala någon som helst skadeersättning. Naturligtvis är detta arrangement förmånligt för både lapparne och de bofaste, om det kan visas, att under denna tid finnes tillräckligt bete utom de 3 kilometernas område från gårdarne. Detta kan naturligtvis utrönas endast genom norska myndigheters intyg. Amtmannen i Tromsö, om vars välvilja mot lapparne tvifvel icke förefinnes, har förklarar, att redan vid midsommartiden tillräckligt bete finnes för lapparne på de invid fjellen belägna utmarkerna, och detta ömdöme af amtmannen bestyrkes af norske embetsmän, Kaptenen

Bang och Agronomen Haukland, som verkställt den kartläggning och beskrifning af Tromsö amt, hvilken försiggick i början af 1870 talet. Jag fäster så mycket större afseende vid deras yttranden, som dessa voro afgifna på en tid, då det icke var möjligt att förutse, att en sådan utsago skulle kunna medföra någon fördel för Norge, enär någon ändring i 8:de Juli-bestämmelsen då ej var påtänkt. Både Haukland och Bang säga nemligen sammanstämmande, att den 24 Juni betet på högfjellen är tillräckligt för lapparne, och detta allmänna uttalande upprepas i afseende på åtskilliga högre belägna delar af Tromsö amt. Särskildt om Sördalspartiet säger t. ex. Haukland: "En stor Del af disse Skar ligge temmelig höit og blive sjelden græsbevoxede før langt ud paa Sommeren, hvarimod de lavereliggende henved Skovgrænsen danne vakre Renbeiter fra St. Hans tid udover Sommeren for et passende Antal Ren"; och om Ansdalen och angränsande dalar säger han, att de "kunne yde Beite for 8,000 Ren fra St. Hans tid til saa langt ud over Høsten som fornødiges". Likväl tillägger han att "Skarene ligge høit over Havet og blive sent snebare". Det torde således vara obestriddigt, att till och med högfjellen lemna tillräckligt bete för lapparnes renar vid tiden omkring den 24 Juni, så mycket mera då det område, om hvilket här är fråga, ligger endast på 3—6 kilometers afstånd från gårdarne. Det torde därför kunna anses utredt, att tidsbestämmelsen 8 Juli icke är nödig för lapparne, men skulle lända till stor plåga för normmännen. För sådana bestämmelser bör man akta sig, emedan det är just dylika retsamma bestämmelser, som mera än något annat bidraga att öka dessa stridigheter mellan lappar och bofaste, i hvilka stridigheter, till följd af sakens natur, lapparne måste komma att draga det kortaste strået.

De öfriga anmärkningar, samme talare har gjort mot de efter senaste riksdag vidtagna ändringar i förslaget, hafva angått 22 §:s bestämmelse om rätt att af statsmedel i förskott utbekomma tilldömd skadeersättning. Talaren har medgifvit, att detta förslag är nyttigt för lapparne, men han finner det vara nyttigt äfven för normmännen — och därför afstyrker han det. En sådan argumentation vederlägger sig sjelf.

I öfrigt hafva talarens anmärkningar endast rört sådana delar af förslaget, som Kammarerna vid ärendets behandling sistlidne år godkännt.

Herr Casparsson: Genom den reservation, jag i fjor afgaf till Förste Kammarrens protokoll, har jag tillräckligt angifvit min ställning till det föreliggande lappverket, och jag har dertill icke något att tillägga; men då här är i fråga att än vidare utsträcka denna på papperet uppdragna gräns, hvaremot jag i fjor gjorde anmärkning, kan jag icke underlåta att häremot ånyo uttala min reservation. Såsom jag då antyde, hade Agronomen Haukland föreslagit, att det skulle bestämmas en viss renbetesgräns. Mot detta anmärkte norska regeringen, efter inhämtande af yttranden från Amtmannen öfver Tromsö amt, att bestämmandet af en sådan

*Förslag till
förordning
angående
lapparne.
(Forts.)*

Förslag till
förordning
angående
lapparne.
(Forts.)

gräns icke skulle lemna det åsyftade praktiska gagn, om gränsen endast stode på papperet, men icke funnes utsatt genom tydliga märken i sjelfva fjelltrakterna — ett arbete som skulle blifva nästan utförbart. Men jag frågar: hvad äro dessa bestämmelser om 6 och 3 kilometer annat än bestämmelser blott på papperet? Förslaget härom har utgått från Sverige, från Chefen för Justitiedepartementet. Om nu Hauklands förslag ansågs utförbart eller ock utan praktiskt gagn, finner jag det något besynnerligt, att då Chefen för svenska Justitiedepartementet framställer ett likartadt förslag, detta skall befinnas antagligt. Det kan visst komma sig af internationel artighet, men äfven möjligen af den orsaken, att man finner det vara ett sätt att lösa en kinkig fråga genom att lösa dem *på papperet*. Då det derföre nu inlagts *nya* sådana der pappersbestämmelser, har jag emellertid icke kunnat lemna detta oanmärkt.

Då tillfälle nu är öppet att yttra sig öfver förslaget i dess helhet, kan jag icke låta bli att beröra § 30. Jag anser, att den nu innehåller en väsentlig förbättring mot i fjol. Den innehåller, såsom herrarne veta, att man efter 15 år skall återgå till bestämmelserna i 1751 års kodicill, derest icke andra bestämmelser dessförinnan kunnat träffas. Men i norska lagförslaget förefinnes följande tillägg: "herved er dog Intet afgjort med Hensyn till spørgsmaalet om, hvorvidt noget af Rigerne har Ret til at fratræde denne kodicil." Hvad vill nu detta säga? Man säger, att kodicillen skall åter inträda i kraft, men från norsk sida har man förbehållit sig rätt att *fråntræda*, hvad som sålunda åter skall "*træde i kraft*"! För mig är detta en fullkomlig omening. Jag är icke mycket hemmastadd i behandlingen af internationella traktater, men jag föreställer mig, att det är vanligt, att sådana innehålla *samma* bestämmelser för hvardera landet, och att det icke bör finnas ett tillägg för det ena, som icke finnes för det andra. Då jag nu finner Chefen för Justitiedepartementet här närvarande, vill jag vördsamt framställa den frågan, huruvida i den lag, som blifvit framlagd för norska Stortinget, det tillägg är intaget, som innehålles i det norska lagförslaget, men icke återfinnes i det svenska?

Herr Widmark, Henrik Adolf: Efter den uttömmande diskussion och det bifall, som lemnades till förslaget, förra året, sådant det då förelåg, hade äfven jag föreställt mig, att det nu icke egentligen skulle komma i fråga att diskutera annat än de förändringar, som äro föreslagna i det nu föreliggande förslaget. Jag erkänner väl, att det må vara hvar och en fritt att äfven framställa de anmärkningar, han kan hafva rörande de andra delarne, men, såsom sagdt, så uttömmande som ämnet i dessa delar blifvit behandladt vid föregående riksdag, hade jag trott, att detta icke nu skulle föranleda till någon vidlyftigare diskussion. Emellertid, eftersom diskussionen nu tyckes sväfvat ut öfver hela förslaget, ber jag att för min del få nämna, att den erfarenhet, som under det gångna året vunnits, rörande lapparnes vistelse inom Tromsö

amt, för hvilket, såsom herrarne hafva sig bekant, denna lag egentligen skall komma att tillämpas, visat ett ännu större behof än förut af att få några lagbestämmelser, hvilka på ett fullständigare sätt, än kodicillen gör, ordna förhållandena mellan nomaderna och de bofaste. Alla upplysningar från härads-styrelser och äfven från sjelfva lapparne gifva alldeles bestämdt tillkänna, att de nu gällande stadgandena äro sådana, att de icke vidare äro hållbara, utan måste ersättas med något annat, och att det för nutiden skulle vara mycket svårt för lapparne att vistas inom Tromsö amt, så vida icke der den lappuppsyn verkade, för hvilken norska staten för närvarande underkastar sig en årlig utgift af 8000 kronor. Genom denna hafva förhållandena blifvit någorlunda drägliga, men huru det i alla fall skulle komma att ställa sig, så vida man icke finge förhållandena bättre ordnade emellan de bofaste och nomaderna, derom kan en föreställning erhållas, om herrarne vilja slå upp och läsa 30:de sidan i den föreliggande Kongl. propositionen, der det redogöres för, hurusom de bofaste börjat nedskjuta renar, och att, då amtmannen, som funnit detta sätt att gå tillväga icke vara med lag öfverensstämmande, deremot anlagt sak, de mål, som han då utfört ända till högsta instans, hafva blifvit så afdömda, att det förklarats endast vara nödvärn, som föranledt detta nedskjutande af renar. De bofaste påstå sig nemligen nedskjuta renar egentligen blott för att få reda på, hvilken som varit egare till den renflock, som kommit att göra skada.

Förhållandet är derjemte, att lapparne för närvarande icke så väl vårda sina renar, som de hafva gjort förut. Genom inflytningar af Kautokeinolappar har, såsom Herr Statsrådet och Chefen för Justitiedepartementet i fjor mycket omständligt upplyste, en annan och sämre ordning bland dem blifvit införd, och lapparne hafva blifvit försumliga i sin renvård. De kunna slå upp sina tält vid något af de vatten, som ligga nära riksgränsen, och låta renarne springa lösa öfver hela marken ända ned till kusten. När skada förorsakats af dessa renar, så vet ingen hvilkens renar det varit, som gjort skadan. Någon ersättning kan därför i de flesta fall icke ifrågakomma. Sådant var dock icke förhållandet för 20 år sedan, utan det är först på sista tiden, som denna "skjødesløshed" uppkommit, förorsakad, såsom jag redan nämnt, deraf, att Kautokeinolappar inkommit i våra svenska lappmarker och dit infört stora renhjordar, hvilka icke egnas nämnvärd vård, och hvarigenom svårighet om ej omöjlighet för de öfriga lapparne att hålla ordning i dem tillhörande renhjordar uppstått. Ett sådant förhållande kan icke och bör icke få fortfares, ty blir det sedvänja, att de få skjuta renar och taga sig rätt sjelfve, och förfalla lapparne till "skjødesløshed", så frågar jag: hvad blir det för ett tillstånd? Är det då icke bättre att få en lag, som ordnar detta?

Den förste ärade talaren upplyste, att lapparne i Enontekis, som egentligen beröras af denna lag, hafva uttalat sin önskan att få en lag införd. Så är verkligen förhållandet. Här om dagen hade jag bref från länsmanen deruppe, som på min begäran hade hållit sammanträde med lapparne. Vid detta tillfälle hade de

*Förslag till
förordning
angående
lapparne.
(Forts.)*

*Förslag till
förordning
angående
lapparne.*
(Forts.)

fleste af lapparne varit tillstådes, och länsmannen hade för dem förklarad hela lagen. De hade då sagt, att, för den händelse de finge denna lag, trodde de, att allt skulle blifva bra, och de hyste inga andra betänkligheter deremot, än att de ansågo, att ordningen för syner och rättegångar vore väl invecklad, så att deraf vid tillämpningen skulle kunna uppstå svårigheter. De omtalade tillika, att en person från Tromsö förra sommaren hade besökt lapparne på deras "visten" inom Tromsö amt och beskrifvit för dem den lag, som antogs af förra riksdagen, och detta hade han gjort på ett sådant sätt, att de voro öfvertygade, att, i händelse hans beskrifning vore riktig, skulle lagen medföra de resultat, som nyss af den förste talaren anfördes. Men de funno af länsmannens redogörelse, att personen i fråga hade förvändt hela saken.

Hvar och en, han må vara motståndare till denna lag eller vilja antaga den, åsyftar ju — jag är öfvertygad derom — lapparnes väl och tror sig stå på deras bästa. Den ene tror detta mål bäst kunna vinnas genom att förkasta den nu föreliggande lagen, den andre genom att antaga den. Den, som icke vill hafva lagen, inbillar sig, att kodicillen är tillfyllestgörande. Den, som vill lagen, vill hafva ett lagbundet tillstånd och ordning inom områden, der för närvarande ingen ordning finnes. Denne vill således, att lapparne skola få fritt utöfva sin näring, och att vilkoren härför skola blifva så goda som möjligt, och dessutom vill han, att den mark, som för närvarande icke kan lämpa sig för annat än renskötsel, skall blifva för alla lappar tillgänglig. Således önska båda lapparnes väl, men jag vågar påstå, att, om vi icke få några stadganden, så gå lapparne snarare under, än om vi få några bestämmelser i detta fall. Detta har jag bevis på från våra svenska förhållanden. Innan vi här i Sverige fingo bestämda lagstadganden med afseende på skadegörelse på ångar och dylikt mellan de bofaste och nomaderna, innan 1866 års bref blef tillämpadt, var det sannerligen aldrig någon ordning inom Sverige i lappväsendet, utan tvärt om ständiga tvister och obehag mellan nomaderna och de bofaste. Men sedan förhållandet blifvit ordnadt, så att hvar och en vet, hvad han hade att rätta sig efter, har det varit frid, och renskötseln har i följd deraf gått betydligt framåt. För närvarande utgör antalet renar inom Norrbottens län omkring 200,000 och har under de senare åren ökats med minst 50 %.

Det förundrar mig således icke, att diametralt motsatta åsikter kunnat framställas. Det förundrar mig icke, att personer, som icke hafva skådat in i dessa förhållanden, kunna hafva sådana åsikter, som här blifvit uttalade. Man sätter sig nemligen icke in i dem på kort tid, och man lär sig icke heller förstå dem, om man en eller annan gång kommer upp på ett fjäll eller en eller annan gång ser en renhjörd, utan det fordras att grundligt sätta sig in i och taga reda på, hvilka möjligheter det är för en lapp att kunna hålla sin renhjörd samlad, och så mycket är säkert, att, om en lapp vill göra det, om han vill sköta sin hjörd, så kan han åstadkomma ganska vackra resultat med afseende på renvård. De tillfällen till konflikter mellan lapparne och de bofaste, som,

oaktadt renvården är god, kunna uppstå, blifva icke särdeles många. Jag aktar mycket den förste talarens sakkunskap inom många områden, men jag betviflar högeligen, att han inom detta särskilda område är sakkunnig. Här äro framställda många speciella anmärkningar mot förslaget särskilda paragrafer, men då det egentligen icke rättats någon egentlig anmärkning mot det nu föredragna momentet, så vill jag icke nu upptaga dem till besvarande, synnerligast efter det anförande, som chefen för Justitiedepartementet nyss här hållit.

Jag yrkar bifall till Lag-Utskottets förslag.

Herr Statsrådet von Steyern: Jag vill endast besvara en till mig ställd fråga af Herr Casparsson.

I det förslag till lag i förevarande ämne, som senast framlades af norska regeringen innehöll sista paragrafen, att den blifvande lagen skulle gälla i 15 år, hvarefter 1751 års kodicill skulle träda i kraft, derest ej ny gemensam lag i begge rikena antagits. Norska regeringens förslag innehöll derjemte ett tillägg så lydande: "Herved er dog Intet afgjort med Hensyn til Spørgsmaalet om, hvorvidt noget af Rigerne har Ret til at fratræde denne Kodicil." Om detta föreslagna tillägg yttrade jag i statsrådsprotokollet den 26 Januari 1883: "Deremot nödgas jag afstå från intagandet i lagen af den slutmening norska regeringen i denna paragraf inlagt. Detta förbehåll skulle syfta på den mening, som någon gång uttalats i Norge, att detta rike ej längre vore bundet vid 1751 års kodicill, emedan Sverige genom Finlands afträdande beröfvat sig möjligheten att tillämpa denna kodicill i samma utsträckning, som kunde ske vid kodicillens antagande. När författningen innehåller, att efter 15 år, derest ej ny lag antagits, 1751 års kodicill skall träda åter i kraft, betyder naturligtvis detta, att kodicillen skall återtaga den kraft den nu har, hvarken större eller mindre. Men att gifva denna tolkning af lagen form af ett lagbud strider allt för mycket mot de hos oss vedertagna lagstiftningsregler för att kunna godkännas." Detta erkändes af norska regeringen, som medgaf, att tillägget finge utgå ur den svenska texten men begärde, att det skulle få stå kvar i den norska, emedan regeringen ansåg, att detta skulle befordra lagens framgång i Norge. Sverige har genom det tillägg, som sålunda är gjort endast i den norska lagen, icke erkänt någon Norges rätt att ensidigt uppsäga kodicillen, och Norges rätt att uppsäga densamma är lika stor eller lika liten, antingen derom göres ett tyst förbehåll eller förbehållet insättes i lagen.

Herr Casparsson: Jag ber endast att få betyga chefen för Justitiedepartementet min tacksamhet för den upplysning, han lemnat. Deraf framgår, att för det norska Stortinget framlagts en internationel lag, hvars slutparagraf har en annan lydelse än den för svenska Riksdagen framlagda. Vid sådant förhållande kan jag icke annat än instämma i det yrkande om afslag, som här blifvit framställt.

*Förslag till
förorordning
angående
lapparne.
(Forts.)*

Herr Nyström: Jag ber att som hastigast få besvara några af de anmärkningar, som gjorts mot mitt förra anförande och i öfrigt rörande det föreliggande förslaget.

Lag-Utskottets ordförande med sina stora juridiska kunskaper och sin vana att alltid, såsom man säger, slå hufvudet på spiken och med full kraft tillbakaslå alla anmärkningar, har dock, enligt min tanke, icke haft så giltiga skäl att andraga i denna sak, som han bort anföra, om han skulle kunna vinna bifall för sina åsikter.

Han yttrade, att det hade varit ogrannlaga, om Lag-Utskottet upptagit denna fråga i dess helhet. Jag vill då fråga: händer det icke, att ett förslag faller vid en riksdag och kommer åter vid nästa, och måste icke då såväl Lag-Utskottet som hvilket som helst annat Utskott upptaga förslaget i sin helhet till pröfning, äfven om det i någon punkt blifvit förändradt? Jo, visserligen; det finnas många exempel härpå. År 1871 afslogs detta förslag af Andra Kammaren, men det upptogs åter i sin helhet förra året, och det Särskilda Utskottet fann sig föranlåtet att egna det en omsorgsfull pröfning, oaktadt Lag-Utskottet 1871 hade fullständigt yttrat sig i saken, och dåvarande Riksdag också hade gått in i alla detaljer, samt Första Kammaren med 60 röster mot 10 godkänt förslaget. Jag tror således, att den anmärkningen icke var befogad, och jag anser fortfarande, att Lag-Utskottet hade haft en ovilkorlig skyldighet att behandla ärendet i dess helhet, och att Riksdagen därför nu icke gerna bör antaga förslaget.

Att denna Kammare skulle böra vidhålla hvad förra årets beslut afsåg eller antaga lagen, kan jag icke finna vara nödvändigt, ty det händer ju att sådana skäl framkomma under tiden mellan två riksdagar, att man finner sig icke böra stå kvar på samma ståndpunkt som ett föregående år. Jag har, såsom Lag-Utskottets ordförande i förbigående anmärkte, föga vidrört de ändringar, som i det nya förslaget blifvit intagna. Efter hvad sålunda blifvit påpekadt, vill jag nu säga, att jag anser, att i förslaget influtit några stadganden, som göra det ännu sämre än det förra.

I § 3 stå med kursiv stil instuckna orden "under iakttagande af de i denna förordning meddelade föreskrifter". Jag anser, att detta tillägg är af så djupt ingripande betydelse, att det nästan borttager betydelsen af orden "efter gammal sedvana", hvilka dock ovilkorligen bort bibehållas. Det är ju klart, att då lagen på flera ställen innehåller uttryck, gående ut på att skärpa de hittills gällande föreskrifterna, så är det de nya föreskrifterna och icke de gamla, som blifva gällande, när man har en sådan mellanmening. I § 4 har det för lapparne nu gjorts ännu svårare än genom kodicillen att få nödigt virke till uppförande af stängsel, gammer eller hus. En mellansats har nemligen der blifvit införd, så lydande:

"Till uppförande eller ombyggnad af stängsel, gammer eller hus må växande löfträd af lapparne tagas endast efter anvisning eller utsyning, hvilken skall ske å så vidt möjligt för lapparne bekvämt ställe och kostnadsfritt lemnas i statens skogar af vederbörande skogsbetjent och i enskildes skogar af egaren eller, der

denne ej utan dröjsmål lemnar anvisning eller lapparne ej med honom blifvit ense, af tjensteman, som af landshöfdingen eller amtmannen dertill förordnats.“

Lapparne skola således när de behöfva taga nödigt virke till stängsel m. m. för att kunna uppehålla sig sjelfva och sina renar, nödgas requirera skogsbetjent samt vänta dagar, ja veckor, för att få utsyningen verkställd, hvilket säkerligen kommer att ofta inträffa, då utsyningsmannen icke bor inom distriktet, utan långt derifrån. Lapparne skola ock nödgas anlita landshöfding eller amtman när de behöfva för sitt husbehof något virke från enskilds område och icke kunna derom träffa öfverenskommelse med den enskilde. Hvilken omgång, hvilka kostnader, hvilka svårigheter och hvilken tidsutdrägt blir icke förenad med allt detta, och huru skall det kunna låta sig göra i sådan hast som det fordras?

Ett tredje stadgande, som jag också anser vara mycket ofördelaktigt för lapparne är, att den tid, före hvilken bete å utmark inom Tromsö amt får ega rum utan ersättningsskyldighet, blifvit förändrad från den 1 Juli till den 8 Juli, det vill säga inskränkt med en veckas tid. Visserligen är till ett slags motvigt medgifvet, att lapparne under denna vecka få komma med sina renar på 3 kilometers afstånd närmare bostäderna än förut, hvarigenom afståndet blifvit förkortadt till hälften, men hvad betyder det mot den eftergift, som blifvit gjord. Jag påstår, att detta är en bestämd nackdel för lapparne. För öfrigt skulle nog äfven några andra af de ändringar, som i den nya lagen blifvit föreslagna, kunna uppvisas vara i ett eller annat hänseende mindre fördelaktiga för lapparne, men jag vill nu icke därför närmare redogöra, utan anser mig ändå kunna bestämdt påstå, att lagen genom de efter sista riksdagen skeddä förändringarne ingalunda har vunnit, utan tvärt om förlorat.

Hvad som emellertid kan sägas vara en fördel är, att lagen icke är föreslagen att antagas annat än såsom prof på 15 års tid. Det har således ändtligen kommit derhän, att man anser sig böra öfvergå till det första förslaget. År 1871 vågade Lag-Utskottet icke föreslå, att lagen skulle antagas mer än för 4 eller 5 år. 1882 föreslogs lagen såsom ständig och med upphäfvande af kodicillen för all framtid. Nu har man både på norska och svenska sidan kommit till den ståndpunkt, att man är så osäker på denna lag, att man måst beqväma sig till att föreslå den endast för 15 år. Men jag vill fråga: är det väl rätt att så experimentera, att man stiftar en lag, som så omstörtar nomadernas förhållanden, innan man vunnit nödiga upplysningar i saken? Det finnes ju flere andra sätt att förmildra och förbättra hvad som är anmärkningsvärdt i nu rådande förhållandena. Vill svenska staten göra något för åstadkommande af tillsyn öfver lapparne och särskildt för att tillse, att de oefferrättlige Kautokeinolapparne, som en föregående talare har omnämnt, bättre vårda sina renar, så blir det ju samma förhållande med dem, som med de öfriga lapparne, nemligen, att det bland dem kommer att herska ordning och skick, utan att ny lag behöfves.

*Förslag till
förordning
angående
lapparne.
(Forts.)*

*Förslag till
förordning
angående
lapparne.
(Forts.)*

Den ärade talaren sade ju, att det går mycket bra och att det icke klagas öfver de andra lapparnes förhållanden. Men hvarför skulle vi då upphäfva den gamla lagen och stifta en ny och på det sättet experimentera?

Jag vill nu blott tillägga en sak med afseende på hvad som af Herr Justitieministern här framhölls. Han antydde, att det skulle stå i norska exemplaret af traktaten att norrmännen förbehållit sig rätt att pröfva, huruvida icke, med anledning af en del af Lappmarkens afträdande till Finland genom tvång, de skulle hafva skäl att yrka på traktatens upphäfvande. Det är en fråga, som jag naturligtvis föga kan förstå mig på, men äfven jag har läst 1751 års traktat och den säger, att kodicillen skall vara lika gällande med traktaten, likasom den ord för ord vore införd i traktaten. Om nu af ett eller annat skäl norrmännen skulle anse sig hafva rätt att frågå traktaten, hvad blir då följderna? Jo, ingen annan än den, att traktaten måste anses i sin helhet upphäfd, ty i och med detsamma som traktaten afslutades, antogs äfven kodicillen till lika kraft och verkan. De villkor, som innehöllos i kodicillen, kunde icke intagas i sjelfva traktaten, som blott angick räliniens bestämmande, men tro herrarne, att de som antogo denna traktat skulle hafva gått in på öfverenskommelsen, om de icke hade ansett, att genom kodicillen samma skydd var tillerkänt lapparne, som tillförsäkrades dem genom traktatens bestämmelser i öfrigt? Tro icke herrarne att de då skulle hafva försökt att få en annan gräns än den som nu är bestämd, hvarigenom de gifvit bort från Sverige de bästa renbetesmarkerna? Jo, i samma stund som kodicillen upphäfves, måste i och med detsamma och såsom en följd deraf traktaten i sin helhet vara upphäfd. Det torde ej kunna bestridas, och derpå vinna lapparne. Detta lappområde blifver då gemensamt för såväl svenskar som norrmän i förhållande till behovet för lapparne och befolkningen i öfrigt, hvilket Norge nog lærer akta sig för. Därför anser jag ock, att vi ej böra låta påtryckningar eller hotelser från norsk sida allt för mycket inverka på våra beslut i denna sak. Jag är säker på, att vore icke de internationella förhållandena i denna dag så djupt ingripande som de äro, så skulle vi icke en stund hesitera att afslå lagen.

Den siste ärade talaren anmärkte, att jag möjligen icke känner till dessa förhållanden så väl. Ja, det må vara hans åsigt, men så pass kan jag dock sätta mig in i dem, att jag kan följa med frågan; och om det ock skulle vara förgäfvets, som jag nu brutit en lans för dessa olyckliga invånare, så har jag dock den tillfredsställelsen, att jag tror mig hafva försvarat hvad som är rätt och klokt och hvad som svenska Riksdagen icke bör gå ifrån.

Framtiden må utvisa, hvilken som haft rätt. Jag inser mycket väl, att jag här är blott en ropandes röst, i synnerhet när jag har till motståndare sådana män, som här uppträdt mot mig. Och då lagens antagande nu har ståtts snart sagdt på en slump i riksdagens sista timme, så är det naturligtvis icke att hoppas på någon lycklig utgång för min åsigt. Men om jag nu nödgats upp-

träda mot min länskamrat, som tillika är länets höfding, mot justitieministern och mot Lag-Utskottets högt förtjente ordförande, så tröstar jag mig med att Högsta Domstolen år 1868 fördömde förslaget enhälligt så när som på en röst, att vid sista pröfningen deraf år 1882 Högsta Domstolens ledamöter voro af mycket stridiga åsigter, så att till och med flere yttrade sig för afslag å flere af de viktigaste bestämmelserna i denna lag, samt att sjelfva Lag-Utskottet har uttalat, att lagen är *vanskelig*. Till sist beder jag Eder, mine herrar, noga besinna, att I ären skyldige att icke göra andra hvad I icke viljen att andra skola göra Eder. Låtom oss då besinna, att vi genom denna lag göra mot de stackars lapparne hvad vi icke vilja att andra skola göra mot oss! Betänken dessa ord, mine herrar, och varen försigtige!

*Förslag till
förordning
angående
lapparne.
(Forts.)*

Efter härmed slutad öfverläggning upptog Herr Grefven och Talmannen de derunder framställda yrkandena och gjorde enligt dem propositioner, först på godkännande af förevarande moment och sedan på afslag derå, samt förklarade sig anse den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr Nyström begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som godkänner 2 momentet i 9 § af det i Lag-Utskottets utlåtande N:o 38 intagna förordningsförslag, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, afslås momentet.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—57;
Nej—15.

3 och 4 momenten.

Godkändes.

1—4 §§.

Godkändes.

*Förslag till
förrådning
angående
lapparne.
(Forts.)*

Herr vice Talmannen: Jag hemställer att Kammaren behagade besluta, att de paragrafer i betänkandet, hvilka äro oförändradt lika med motsvarande paragrafer i det vid föregående riksdag antagna lagförslag, icke måtte behöfva uppläsas, om det icke af någon ledamot särskildt äskas.

Denna hemställan bifölls.

5—8 §§ samt 10—30 §§.

Godkändes.

Utskottets i utlåtandet gjorda hemställan.

Förklarades besvarad genom Kammarens förut fattade beslut.

Föredrogs å nyo och bifölls Lag-Utskottets den 5 och 7 innevarande Maj bordlagda utlåtande N:o 41, i anledning af väckt motion om revision af Strafflagen i vissa delar.

Föredrogs å nyo och bifölls Första Kammarens Tillfälliga Utskotts den 5 och 7 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 10, i anledning af väckt fråga om skärpta bestämmelser rörande kontrollen af handel med födoämnen och dryckesvaror samt deras beredning till afsalu.

Anmälades och bordlades Lag-Utskottets utlåtande N:o 42, i anledning af väckt motion om ändrad lagstiftning angående äkta makars inbördes egendomsförhållanden.

Justerades fyra protokollsutdrag för detta sammanträde, hvar efter Kammaren åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 2 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.

Fredagen den 11 Maj.

Kammaren sammanträdde kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

Anmäldes och bordlades:

Stats-Utskottets memorial N:o 44, med förslag till voteringspropositioner i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut angående låneunderstöd för odling af sankta trakter m. m.; samt

Första Kammarens Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 11, i anledning af Herr Adelskölds motion, N:r 30, angående skrifvelse till Kongl. Maj:t om Sveriges neutralisering.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran följande den 9 i denna månad bordlagda ärenden, nemligen: Stats-Utskottets utlåtande N:o 43, Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 9 och Lag-Utskottets utlåtande N:o 42.

Kammaren åtskildes.

In fidem

A. von Krusenstjerna.
